1939 ий
6
ФЕВРАЛЬ
№ 12 (511)
Акше 5 ыр.

9-ше ИИ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

Ӧрвезе Коммунист

ВЛКСМ
Маробком
ден
горком
орган

ВКП(б)-ын XVIII С'ЕЗДШЕ

ВКП(б)-ын XVII с'ездше лиймылан вич ий эртыш. Историйлан тиде кужу срок огыл. Но коммунистический партийын да лично Сталин йолташын вуйлатымышт дене мемнан эл тиде вич ий коклаште шуко чапле сеҥымаш-шамычым ыштен. Нине сеҥымаш-шамыч пӱтынь тӱнямбалсе значенийан улыт.

СССР Верховный Советым, союзный ден автономный республик-шамычын Верховный Советыштым сайлымаш мемнан элысе шуко национальностян калыкын морально-политический единствожо вигунамсе деч коч чот пеҥгыдеммым ончыктыш. Тиде большевистский партийын пеш кугу сеҥымашыже.

Большевистский партий шкенжын XVIII с'ездышкыже социалистический строительствыште кугу сеҥымашым ыштымыже дене, Сталинский Центральный Комитет йыр адакат чот сплотитлалтмыже дене толеш. 1928 ийыште калык доходышто социалистический озанлыкын удельный весше 44 процент улмаш, а 1937 ийлан тиде цифр 99,1 марте кушкын. 1929 ийыште калык доход 28,9 миллиард теҥгеаш ыле гын, 1937 ийлан 96,3 миллиард теҥге марте кушкын. Кызыт калык доход пӱтынек СССР шемер-шамычын кидыштышт улеш.

Социалистический ял озанлыкыштат кугу да чапле сеҥымаш-шамыч ышталтыныт. Мемнан элыште кызыт 244 тӱжем колхоз шотлалтеш, тушко чыла кресаньык озанлык гыч 93 процентше ушнен. Колхоз-шамыч чыла мланде гыч 99,1 процентшым заниматлат.

Коммунистический партийын XVII с'ездше элын обороноспособностьшым эше чот пеҥгыдемдаш пуэн чалын ыле. Мемнан партий да советский правительство с'ездын решенийжым шуктышаш верч виян кучедалыныт, тиде пашашке пӱтынь советский калыкым мобилизоватленыт. Мемнан элын обороноспособностьшо нигунамсе деч чот пеҥгыдемын.

Большевистский партий фашизмын троцкистско-бухаринский ден буржуазно-националистический агентше-шамычым разоблачитлен да уничтожитлен. Партийын кажне кечын тыршымыже дене мемнан элыште у кадр-шамыч, Ленин — Сталин партийлан преданный еҥ-шамыч, герой, стахановец-шамыч кушкыныт да воспитатлалтыныт.

Мемнан калык партийын указанийжым илышыш пуртымашым кугу честьлан шотла. Санденак ВКП(б)-ын XVIII с'ездшым погымо нерген увертарымашым чыла шемер калык пеш кугу куанымаш дене вашлийын. ВКП(б)-ын XVIII с'ездшылан партий ден пырля, тудын вуйлатымыж почеш, чыла советский калык ямдылалтеш. С'езд лӱмеш социалистический соревнованийым шарымаш кумдан шарлен. Фабрикласе, заводласе да предприятийласе пашазе-шамыч с'ездым у производственный показатель-шамыч дене, колхозник-шамыч шошо агалан образцово ямдылалтмаш дене вашлийшаш верч кучедалыт. Кажне самырык гражданин ВКП(б)-ын XVIII с'ездшылан, партийлан, родиналан пӧлекым ямдылымашым кугу честьлан шотла. Мемнан республикыштат тиде движений кумдан шарлен. ВКП(б)-ын XVIII с'ездшым производственный у сеҥымаш-шамыч дене вашлийме нерген Марбумкомбинат ден строительствысе пашазе, инженер, техник ден служащий-шамыч Марийский АССР-ысе чыла пашазылан, колхозниклан да интеллигенцийлан обращенийым возеныт. Комсомольский организаций-шамычын задачышт тыште: молодежын замечательный движенийжым да Марбумкомбинат ден строительствысе коллективын инициативыштым подхватитлаш да возглавитлаш. Фабриклаште, заводлаште, колхозлаште молодежын творческий нӧлталтмашыштым стахановский пашам организоватлыме, с'езд вашеш социалистический соревнованийым шарыме корно дене виктарыман.

Дальстрой пашаеҥ-шамычым наградитлымаш

СССР Верховный Совет Президиум Дальстройысо производственный планым утыж ден темымылан, Дальстройын особо ойыртемалтше пашаеҥыштым наградитлыме нерген Указым луктын.

Ленин орден дене 6 еҥым, „Трудовое Красное Знамя" орден дене 25 еҥым, „Красная Звезда" орден дене 26 еҥым, „Знак почета" орден дене 44 еҥым, „За трудовую доблесть" медаль дене 81 еҥым да „За трудовое отличие" медаль дене 70 еҥым наградитлыме.

ВКП(б)-ын XVIII С'ЕЗДШЫЛАН

СССР КАЛЫК ОЗАНЛЫК РАЗВИТИЙЫН КУМЫШО ПЯТИЛЕТНИЙ ПЛАНЖЕ

(1938—1942 ий)

ВКП(б)-ын XVIII С'ЕЗДЫШТЫЖЕ В. М. МОЛОТОВ ЙОЛТАШЫН ЫШТЫШАШ ДОКЛАДЫН ТЕЗИСШЕ-ШАМЫЧ, ТӰН ШОТЫШТО ВКП(б) ЦК ПОЛИТБЮРО ОДОБРИТЛЕН

С'ЕЗДЫН ОНЧЫШАШ ПАША РАДАМЖЫН КОКЫМШО ПУНКТШО

1. Кокымшо пятилеткын итогшо-шамыч да кумышо пятилетний планын тӱҥ задачыже-шамыч

1. Кокымшо пятилетний планым (1933—1937 ий) успешно темен шуктымо дене СССР-ыште кокымшо пятилеткын тӱҥ исторический задачыжым разрешитлыме—чыла эксплуататорский класс-шамычым йӧршеш ликвидироватлыме, айдемым айдеме эксплуатироватлымым да обществын эксплуататор дене эксплуатироватлалтше-шамычлан шелалтмыжым шочыктышо причина-шамычым тӱрысвек пытарыме. Социалистический революцийын эн неле задачыжым решитлыме: ял озанлык коллективизацийым шуктымо, колхозный строй йӧршеш пеҥгыдемын. Мемнан элыште „коммунизмын первый фазыжым—социализмым тӱҥ шотышто ыштен шуктымо" (Сталин). Социализмын сеҥымашыжым СССР-ын у Конституциешыже законодательно закрепитлыме.

Производственный фонд-шамычлан, производство орудий-шамычлан да производственный оралте-шамычлан социалистический—государственный ден кооперативно-колхозный—собственность кокымшо пятилетка мучашлан мемнан элысе чыла производственный фондын 98,7 процентше ыле. Производствын социалистический системыже СССР-ын пӱтынь калык озанлыкыштыже безраздельно господствоватлаш тӱҥалын: промышленностьын валовой продукцийже шотышто тудо—99,8 процент, ял озанлыкын валовой продукцийже шотышто, колхозник-шамычын личный подсобный озанлыкыштге,—98,6 процент, товарооборот шотышто—100 процент лийын.

Элын экономикыштыже лийше социалистический перестройка дене келшышын, советский обществын классовый структуржат вашталтын. СССР-ын социалистический озанлыкыштыже ыштыше пашазе ден служащий-шамыч 1937 ийыште элын пӱтынь населений составыштыже—34,7 процент лийыныт; колхозный крестьянство, кооперированный кустарь-шамыч дене пырля—55,5 процент; армий, тунемше-шамыч, пенсионер шамыч да моло—4,2 процент. Тыгеракын, але тунамак элысе населенийын 94,4 процентше социалистический озанлык пашаште лийын але тудын дене чак кылдалтын ыле. Населенийын моло ужашыже: кресаньык—единоличник-шамыч, кооперироватлыдыме кустарь ден ремесленник-шамыч населенийын 5,6 процентше гына ыле. Туддеч вара населенийын тиде ужашыже эше утларак иземын.

СССР-ыште кызыт социалистический общество икте весыжлан дружественный улшо кок класс гыч—пашазе ден кресаньык-шамыч гыч состоитла, нунын коклаште, да адак нине класс-шамыч ден интеллигенций коклаште гравь ӱштылтеш, эркын пыта. СССР-ын шемерже-шамыч моткоч кугу массыштыже бесклассовый социалистический обществын, коммунизмын активный да сознательный строительже улыт. СССР-ыште социализмын сеҥымыже калыкын ожно нигунам ужшыдымо внутренний моральный ден политический единствожым, коммунистический партий ден советский властьын знамяшт да вуйлатымышт дене шемер-шамычын морально-политический единствожым обеспечитлен, кудо враждебный класс-шамычын кодшыштым, нунын чуждый влиянийыштым пытарен да ӧрдыж гыч кеч могай враждебный покушений-шамычлан отпорым пуэн веле огыл кертеш, во тудо мемнан родинан ончыкыжат кушмыжлан да пеледмыжлан эн сай гарантий, мемнан элыште коммунизмын сеҥымыжлан гарантий лийын шога.

2. Кокымшо пятилеткын главный да решающий озанлык задачыжым—СССР калык озанлык технический реконструкций завершитлымашым тӱҥ шотышто шуктымо.

Элын производственно-технический аппаратше вож гычак уэмын. Промышленностьысо пӱтынь продукцийын 80 процентшым утла 1937 ийыште первый ден кокымшо пятилеткылаште ыштыме але пӱтынек реконструироватлыме у предприятийла гыч налме; ял озанлыкыште действоватлыше чыла трактор ден комбайнын 80 наре процентшым кокымшо пятилеткыште советский промышленность ыштен. Промышленность ден транспорт шотышто кокымшо пятилеткын заданийже-шамычым срок деч ончыч шуктымо. Кокымшо пятилеткым промышленность 1937 ий 1 апрельлан, вес семынже 4 ият 3 тылзыште темен, адак тидымат каласыман: кокымшо пятилеткыштат промышленность особенно писын кушкын. Кӱртньӧ корно транспортын шупшыктымыжо шотышто кокымшо пятилеткым 4 ийыште утыж дене темыме. Ял озанлык продукций шотышто: пырче шотышто, хлопок шотышто—кокымшо пятилеткын пеш важный заданийже-шамычымат утыж дене темыме.

1932 ий дене — первый пятилеткын пытартыш ийже дене таҥгастарымаште промышленностьын продукцийже 1937 ийыште кокымшо пятилетний план почеш 114 процент кушмаш заданий годым 120 процентлан кушкын. Кокымшо пятилеткыште промышленность продукцийын кокла шот дене идалыкыште кушмо темпше план почеш палемдыме 16,5 процент олмеш, 17,1 процент лийын.

СССР-ысе калык озанлыкын чыла отрасльыштыже у техникым успешно овладеватлыше производственный кадр-шамыч кушкыныт. Кокымшо пятилеткын пеш кугу сеҥымашыже—социалистический строительствын чыла отрасльжылан кӱлшӧ ятыр советский интеллигенций кадр-шамычым ыштымаш да калык озанлыкын чыла отрасльыштыже партийный ден непартийный большевик-шамыч гыч у руководящий пашаеҥ-шамычым кумдан выдвигатлымаш.

(Умбакыже 2-шо стр.)

23

В. М. МОЛОТОВ йолташын ыштышаш докладын тезисше-шамыч

УМБАКЫЖЕ

У техникым освоитлыме шотышто ыштыме успех-шамыч стахановский движенийыште раш ончыктальтыныт. Социалистический соревнованийым да тудын высший формыжым—стахановский движенийым—шарымаш промышленностьышто да калык озанлыкын моло отраслыштыже труд производительностьын куатле нӧлталтмашкыже шуктен. Шолдра промышленностьышто труд производительность кокымшо пятилеткыште план почеш 63 процент олмеш 82 процентлан кугемын, а строительство шотышто труд производительность тиде жапыште кокымшо пятилеткын планже почеш 75 процент олмеш 83 процентлан кугемын. Стахановский движенийын нӧлталтмашыже да стахановец-шамычын социалистически-сознательный трудышт шотышто пеш шуко чапле пример-шамыч, нунын труд производительность шотышто показательыштге мемнан чыла предприятий ден учрежденийлаште трудовой дисциплиным вожгычак пеҥгыдемдашлан предпосылкым ыштеныт, тидыже чыла шемерын кӱкшӧ труд производительностьшын непременный условийже да СССР-ыште коммунизмын у куатле кушмашыжлан залог лийын шога.

Кокымшо пятилетний план темымашым обеспечиватлашлан враждебный классовый элемент-шамычын кодшышт вештареш, калык озанлыкыште, культурный строительствыште, пӱтынь политический илышыште враждебный классовый влияний-шамыч вештареш кучедалмашым организоватлаш кӱлеш ыле. Тидлан, эн ончычак, социалистический, государственный да колхозный собственностьым аралышаш да пеҥгыдемдышаш верч государственный ден колхозный добром шолыштшо да шалатыше-шамыч вештареш, классовый тушманын чыла да кеч могай пособникышт вештареш да, утларакшым, иностранный разведка-шамыч дене ушнышо, фашистский охранка-шамычын агентышт лийше, калыкын предательже-шамыч улшо троцкистско-бухаринский ден буржуазно-националистический шпион, диверсант ден вредитель-шамыч вештареш кучедалмашым организоватлаш кӱлеш ыле. Нунын предательский пашашт СССР калык озанлыкын ятыр отраслыштыже серьезный эҥгекым ыштен. Нине шпионско вредительский банда-шамычым разгромитлымаш мемнан элыште социалистический озанлыкын умбакыжым адак утларак куатле успехше-шамычлан корным эрыктен.

3. Калыкын потреблений уровеньжым кок пачаш да утларак нӧлталме дене, шемер-шамычын материально-культурный уровеньыштым нӧлталаш кокымшо пятилетний планын шындыме задачыжымат шуктымо.

Калык озанлыкын чыла отраслыштыжат пашазе ден служащий-шамыч шот кокымшо пятилеткыште 17,6 процентлан кушкын. Пӱтынь калык озанлыкыште пашазе ден служащий-шамычын талукышто коклашот дене налме пашадарышт 1932 ий дене таҥастарымаште 1937 ийыште 113,5 процентлан, вес семын манаш гын, кок ганат утларак кушкын. Пашазе ден служащий-шамычын пашадар фондышт, кокымшо пятилеткын планже почеш установитлыме 55 процент кушмаш олмеш,—150 процентлан, вес семын манаш гын, кокытат пелэ гана кугемын. Пашазе ден служащий-шамычым культурно-бытовой обслуживатлымылан (просвещений, здравоохранений да моло) государственный расход-шамыч тиде ийлаште 4,4 миллиард теҥге гыч 14 миллиард теҥге марте, вес семын манаш гын, кум ганат утларак кугемыныт. Кокымшо пятилетка ийлаште колхозник-шамычын зажиточностьышт ятыр кушкын. Колхозник-шамычын валовой доходышт 4 ийыште (1933—1937) 2,7 пачаш дечат утларак кугемын, а колхозник-шамыч коклаште трудодень почеш пайлыме окса доход тиде ийлаште 4,5 гана кугемын.

1937 ийыште кумдан потреблятлыме предмет производство, 1932 ий дене таҥастарымаште, кок гана утла кушкын. Кумдан потреблятлыме южо важный продукт ден изделий шотышто кок гана веле огыл, кум ганат шукырак производитлымашке шуымо. Кокымшо пятилетка ийлаште государственно-кооперативный товарооборот кум ганат утларак кугемын, а колхозный торговля дене пырля тудо 1932 ийысе 47,8 миллиард теҥге гыч 1937 ийыште 143,7 миллиард теҥге марте нӧлталтын. Кумдан потреблятлыме сатулан розничный акым волтымо шотышто кокымшо пятилеткын заданийже-шамычым шуктымаш, пашазе ден служащий-шамычын пашадар размерыштым, пятилеткыште ончыктымо деч, ятыр кугун нӧлталме дене, тугак колхоз ден колхозник-шамычын окса доходышт ятыр кугемме дене леведалтын.

Кокымшо пятилетка ийлаште СССР-ыште настоящий культурный революцийым эртарыме. Начальный ден средний школышто тунемше-шамыч шот 21,3 миллион гыч 29,4 миллион марте кушкын, адак тидымат каласаш кӱлеш: 5—7 класслаште тунемше шамыч шот кок гана кугемын, 8-10 класслаште тунемше-шамыч шот 15 гана кугемын. Высший учебный заведенийлаште тунемше шамыч шот 55 тӱжем марте кӱзен. Моло чыла отраслылаштат культурный строительство шарлен.

СССР-ын чыла союзный республиклаштыже индустриализаций пашаште да населенийын материальный ден культурный уровеньжым нӧлтымаште, национальный большевистский кадр-шамычым ыштымаште, социалистический содержаний пӱтынь национальный культурым нӧлтымаште ятыр успехым ыштыме. Советский востокысо калык-шамычын материальный ден культурный нӧлталтме темпышт особенно кугу ыльыч.

4. Кокымшо пятилетний планым сеҥымаш дене темен шуктымо да социализмын ыштыме успех-шамыч основеш, СССР кокымшо пятилетийыште развитийын у полосашкыже, классдыме социалистический общество строительствым заверешитлыме да социализм гыч коммунизмыш постепенно вончымо полосашке пурен, кунам решающий значенийым шемер-шамычым коммунистически воспитатлыме паша, коммунизмым строитлыше-шамычын—ен-шамычын сознанийыштышт капитализмын пережиткыже-шамычым пытарымаш налеш.

Туге гынат, особенно враждебный капиталистический условийлаште, тиде гигантский задача решитлымын нелылыкшым изэмден ончыкташ ок лий. Тидыже садланат, вет первый ден кокымшо пятилеткым успешно темен шуктымо гынат, мемнан промышленностьын развитийже рекордный темп дене каен гынат, СССР промышленность производство техника шотышто передовой капиталистический эл-шамычым эртен коден гынат, тиде чылажат лийын гынат, экономический шотышто ме эше утларак развитой капиталистический эл-шамычым поктен шуын огына ул.

СССР шкенжын озанлыкшым да оборонжым кӱлеш лыкшым чыла кӱлшӧ технический вооружений дене обеспечиватлыме экономически независимый элыш савырнен. Шке развитийын темпше шотышто СССР промышленность тӱнянге первый верыште шога 1929 ий мучаште тӱҥалше пеш нелэ экономический кризис деч вара капиталистический элласе промышленность 1929 ий уровень дене таҥастарымаште 1937 ийыште пыкше гына 103,5 процентыш шуын, а 1937 ийын кокымшо пелыже гыч, у кризисын ударже дене, угыч ӱлыкӧ мун чалтен волен,—тиде жапыштак СССР-ын чыла шолдра ден тыгыде промышленность но 1929 ийысе уровень дене таҥастарымаште 1937 ийыште 371 процентыш шуын, а СССР-ын эн шолдра промышленностьшо—тиде уровень дене таҥастарымаште 428 процентыш шуын, тидыже война деч ончычсо жап дене таҥастарымаште шолдра промышленность продукцийын 7 ганат утла кушмыжо лиеш. 1938 ийыште СССР-ысе пӱтынь промышленностьын продукцийже ончычсо ий дене таҥастарымаште адак 11 процентлан кугемын да 1929 ийысе уровень дене таҥастарымаште 412 процентыш шуын, а шолдра промышленность шотышто 1929 ий уровень дене таҥастарымаште даже 477 процентышке шуын,—тиде жапыштак капитализм эллаште 1938 ийыште промышленный продукций ончычсо ий деч таҥастарымаште 13,5 процентлан шагалемын да 1929 ийысе уровень дене таҥастарымаште 91 процент марте волен.

Капитализмлан вештареш лийын, кушто эл еда развитийын кугу неравномерность улмыжо годым, пытартыш десятилетийыште чумыр промышленностьын кушмашыже лийын огыл, а промышленный производствын ятыр иземмашыже лийын, — СССР-ыште ме промышленностьын неуклонно да писын нӧлталтмыжым, ий гыч ийыш промышленный продукций кушмын кӱкшӧ темпшым иметлена улына. Туге гынат, ожно мемнан эл экономический шотышто моткоч почеш кодшо ыле, сан дене населений душалан производствын размерже шотышто СССР промышленностьын развитий уровеньже Европын технико-экономический шотышто утларак развитой капиталистический элдаже да США деч кызытат эше ятыр ӱлкӧ. Пале, мемнан элыште населений душалан промышленный продукций Америкын Соединенный Штатше-шамыч, Англия, Германия, Франция гай элласе деч ятыр шагалрак верештеш. Теве, примерлан, кокымшо пятилетка мучашлан СССР-ыште населений душлан верештын: электроэнергий—Францийысе деч кок ганат утла шагалрак; Английысе деч кум гана наре шагалрак, Германийысе деч кумытат пелэ гана шагалрак, США-се деч визытат пелэ гана шагалрак; чойн—Англия ден Францийысе деч кок гана утла шагалрак, Германийысе деч кокытат пелэ гана шагалрак, США-се деч кум гана шагалрак; вурс—Францийысе деч кок гана нэре шагалрак верештын, Англия ден Германийысе деч кум гана наре шагалрак, США-се деч ныл гана наре шагалрак; каменный уголь СССР-ыште населений душалан Францийысе деч изиш шагалрак да, США, Англия ден Германийысе деч ятыр шагалрак верештын.

СССР тугак, ткань, кагаз, шовын да южо моло тыгай промышленный сатушамычым населений душалан производитлыме размер шотыштат але почеш кодеш.

Технико-экономический отношений шотышто утларак развитой капиталистический эл-шамыч дене таҥастарымаште, СССР промышленный производство размерын тиде ситыдымашыже, капитализм дене исторический соревнованийыште коммунизмын йӧршеш сеҥымашыжым обеспечитлашлан, тӱрыснек ликвидироватлалтман.

5. Кызыт, кунам СССР социалистический государство семын сложитлалтын, калык озанлыкын технический реконструкцийжым тӱҥ шотышто ыштен пытарен да промышленность ден ял озанлыкыште производство техникын уровеньже шотышто Европысо кеч могай капиталистический эл деч ончылно шога,—чынде ме СССР-ын тӱҥ экономический задачыже решитлымашым уло кӱкшытшӧ дене практически шынден да шуктен кертына да тидым ыштышаш улына: Европын утларак развитой капиталистический эллажым да Америкын Соединенный Штатше-шамычым экономический шотышто поктен шуаш да эртен кодаш лишыл жапыште тиде задачым йӧршеш решитлаш.

Тидлан калык озанлыкысе чыла отраслын технический вооруженийжын ончыкыжат ятыр кушмашыже да, тыгеже машиностроенийым да пӱтынь нелэ промышленностьым чыла мера дене виянгдымаш, наука ден изобретенийын эн у сеҥымашыштым кумдан пуртымо дене производствын чыла организацийже ден технологийжым решительно саемдымаш, производственный кадр-шамычын количественно, да утларакше, качественно кушмашышт, промышленностьышто, транспортышто да ял озанлыкыште техникым кӱкшын освоитлымаш кӱлеш. „Труд производительность тиде, пытартышыжлан, у общественный стройын сеҥышашлан эн важный, эн главный" манын Ленинын ончыктымыжо дене келшышын, мланна социалистический соревнований ден стахановский движенийым чыла мера дене шарымашым обеспечиватлыман, чыла предприятий ден учрежденийлаште, чыла колхозлаште трудовой дисциплиным неуклонно пеҥгыдемдыман, мланна пашазе-шамычын, кресаньык шамычын, интеллигенцийын социалистический обществылан достойный кӱкшӧ труд производительностьыштым обеспечиватлыман.

Тидын дене пырля калык доходын тыгай кушмашыжым да товарооборотын тыгай развитийжым обеспечитлаш кӱлеш, чтобы

(Умбакыже 3-шо стр.)

В. М. МОЛОТОВ йолташын ыштышаш докладын тезисше-шамыч

УМБАКЫЖЕ

кумышо пятилетка ийлаште калыкын потреблениййжым иктат пелэ—кок гана нöлталаш. Тидлан, нелэ ден оборонный индустрийым вияш нöлтымö дене пырля, кумдан потреблятлыме сату ден пищевой продукт производствым нöлтымö шотышто пашам шараш, тугак пашазе ден служащий-шамычын реальный пашадарышт соответственно кушмашым, колхозник-шамычын доходышт кушмашым обеспечитлаш кÿлеш.

Кумышо пятилеткын ниге тÿнг задачыже-шамыч дене келшышын, оласе ден ялысе пÿтынь шемер массын культурный уровеньже ятыр нöлталтмым обеспечитлаш, социалистический общеcтвын ончыл да руководящий вийже улшо пашазе классын культурно-технический уровеньжым инженерно - технический труд пашаенг-шамычын уровеньышт марте нöлтымö историческ пашашке ончыко кугу ошкылым ыштыш кÿлеш.

Кумышо пятилеткыште промышленностьын да пÿтынь калык озанлыкын гигантски кушмашышт да тудым ончыкыжат общегосударственный план дене келшышын, особенно СССР-ын внешний окружениййыштыже империализмын агрессивный вийже кушмо условийыште, чарныде нöлтымым обеспечитлаш кÿлмö, эн ончычак, топливо, электроэнергий да южо оборонный производство шотышто, тугак элын соответствующий районлаже еда правильно разместитлыме дене, непроизводительно да торашке шупшыктымашым корангдыме дене, элын тÿнг экономический очагше-шамычым верыштак ресурсын максимальный количествыже дене обеспечиватлыме дене, транспортын развитийже шогышто шолдра государственный резерв ыштымашым требоватлат.

ВКП(б)-ын XVIII с'ездше СССР калык озанлык развитийын кумышо пятилетний планже шотышто СССР Государственный плановый комиссийын представительже да ВКП(б) Центральный Комитет ден СССР Калык Комиссар-шамыч Советын приниматлыме тыгай заданий-шамычым утверждатла.

II. Кумышо пятилеткыште производство кушшаш план

1. 1942 ийлан, кумышо пятилеткын пытартыш ийжылан, СССР-ысе пÿтынь промышленностьын продукций об'емжым 1937 ийысе 95,5 миллиард тенге олмеш, 180 миллиард тенгеашым (1926—1927 ийласе ак дене), вес семын манаш гын, кумышо пятилеткыште промышленный продукцийын 88 процентлан кушшашыжым установитлаш.

Кумышо пятилеткыште СССР промышленный продукцийым кокла шот дене талукышто кушмо темпшым 13,5 проц. установитлаш, тиде годымак производство средствам производитлыме шотышто кокла шот дене талукышто кушмашым 15,2 процентым, а потреблений предмет-шамычым производитлыме шотышто—11 процентым установитлаш.

2. Кумышо пятилетка мучашлан, вес семын манаш гын, 1942 ийлан промышленностьын эн важный отрасль-шамычыштыже продукцийын тыгай размержым определитлаш:

	1942 ий	1942 ий. 1937 ий деке проц. дене
Пÿтынь промышленность (1926-27 ийысе ак дене) миллиард тенге дене	180	188
Тиде шотышто: производство средствам производитлымаш	112	203
Потреблений предмет-шамычым производитлымаш.	68	169
Машиностроений ден металлооборотка (1926-27 ийласе ак дене) миллиард тенге дене	63	225
Магистральный паровоз-шамыч (условный „Э" ден „СУ"-ыш кусарымеке) штук	2.090	132
Товарный вагон-шамыч, кок шÿдран дене шотлымаште тÿжем штук	90	153
Автомобиль-шамыч тÿжем штук.	400	200
Электроэнергий миллиард киловатт час	75	206
Каменный уголь миллион тонн	230	181
Газ йöршан илэ нефть миллион тонн.	54	177
Торф "	49	206
Чоян "	22	152
Вурс "	27,5	156
Прокат "	21	162
Тиде шотышто качественный	5	199
Химический промышленность (1926-27 ийласе ак дене) миллиард тенге дене.	13,4	227
Цемент миллион тонн.	10	183
Деловой древесиным шупшыктымаш миллион кубометр	200	180
Пиломатериал миллион кубометр	45	156
Кагаз тÿжем тонн	1.300	156
Хлопчатобумажный ткань миллион метр	4.900	142
Шерстяной ткань	1,5	167
Кожаный обувь миллион мужр	235	143
Сахар-песок тÿжем тонн	3.500	144
Консерв миллион банк	1.800	206

3. Калык озанлыкын технический вооружениййыштыже ведущий рольым налын шогышо машиностроениййым чыла мера ден развиватлыме дене калык озанлык чыла отрасльышкыже да СССР оборонын чыла видшылан, государствын кызытсе требованийже-шамыч дене келшышын, передовой техникын внедренийым обеспечитлаш. Машиностроений продукцийым кумышо пятилетка мучашлан 2,25 гана, вес семын манаш гын, промышленностьын общий кушмашыже деч ятыр шукырак кугемдаш. Кÿкшö производительный да специальный станок-шамычын, утларакше автомат ден полуавтомат - шамычын удельный висаштым решительно нöлталын, чыла вид станок-шамыч производствым обеспечитлаш. Металл пÿчкедыше станок-шамыч ыштен лукмым 1937 ийысе 36 тÿжем штук олмеш, 1942 ийыште 70 тÿжем штук марте кугемдаш, станок-шамычын ассортиментыштым 800 типоразмер марте шукташ.

СССР калык озанлыкын эре кушшо потребностьшо деч энергетический машиностроенийын отсталыше почеш кодмашыжым пытараш. Паровой турбина-шамыч ыштен лукмашым пятилетийыште 4,8 гана, паровой под-шамычым—4,6 гана кугемдаш. 12 тÿжем киловатт да изирак куатан средний ден тыгыде турбина - шамычын производствышто удельный висаштым чыла мера дене шараш да кугемдаш. Куйбышевский гидроузеллан мощный гидротурбина-шамыч производствым освоитлаш.

Локомобиль, стационарный ден судовой дизель, эн ончычак быстроходный, тугак газ дене пашам ыштыше двигатель производствым развиватлымылан посна вниманийым уделитлаш. Чодра ямдылымаште чыла машина-шамычым, тугак ял озанлыкысе тракторный паркын да автомобильный паркын ятыр ужашыжым газогенераторыш кусараш.

Строительный машина ден механизм производствышто, тугак строительный инструмент-шамычым ыштен лукмаште почеш кодмашым пытараш.

Химический промышленностьлан сложный аппаратура ден оборудований производствым форсироватлаш да тудын куатле кушмашыжым тичмашын обеспечитлаш. Хлопчатобумажный ден шерстяной фабрика-шамычлан у типан машина-шамыч производствым освоитлаш, прядильный оборудований производствын почеш кодмашыжым ликвидироватлаш, пятилетка мучашлан ватер-шамыч ыштен лукмашым 6 гана кугемдаш. Морской ден океанский транспортым кызытсе суда-шамычын чыла видшыт дене обеспечитлаш да СССР-ысе морской ден речной транспортын кушшо потребностьшым отечественный производство дене обеспечитлаш ситышын производственный мощностьым судостроенийлан ышташ. Автоматический ден телемеханический управлений аппаратура производствым шараш.

Промышленностьын элысе пÿтынь калык озанлыкын топливный базыже лийын шогышо угольный ден нефтяной отрасльжым чыла мера дене развиватлаш. Шÿй добычым элын текущий потребностьшым леведаш веле огыл, но озанлык запас ден государственный резервым ышташат обеспечиватлыше уровень марте развиватлаш. Уралын угольный районлаштыже, Подмосковный бассейныште, Дальний Востокышто да Средний Азийыште шÿй добычым утларак кÿкшö темпшым обеспечитлаш да тушто кумышо пятилеткыште шÿй добычым кугемдаш: Уралыште—2,8 гана, Подмосковный бассейныште—2,4 гана, Дальний Востокышто—2,5 гана да Средний Азийыште—4,4 гана. Бурый шÿй добычым кумышо пятилетний план жапыште—2,6 гана кугемдаш. Элын чыла районыштыжо, кушто кеч изи месторождений уло гынат, верысе шÿй добычын у базыже-шамычым ышташ да нунын развиватлалтмышт семын верысе промышленность предприятий-шамычым, коммунальный предприятий-шамычым, школа-шамычым, больница-шамычым да учреждений-шамычым тора гыч кондымо топливо гыч верысе топливыш кусараш. Элын чыла угольный районлаштыже шÿй добычын комплексный механизацийжым завершитлаш да элын чыла угольный район шахтыште шÿй добычым шахтер-шамычын стахановский труд производительностьышт гын основыжо лийын шогышо циклычный паша график негызеш организоватлаш.

Волга ден Урал кокла районышто у нефтяной базым—„Кокымшо Баку"м" ышташ. Нефтедобыча ден нефтепереработка программым геолого-разведочный пашан писе развитийже дене, нефть добыча ден переработкын у техникыжым—бурениййын вращательный особо, давлений дене бурений, компрессорный ден глубинно насосный добыча, газ гыч бензиным улавливатлыме да извлекатлыме дене эксплоатацийын закрытый методшо—внедритлыме дене обеспечитлаш. Утларакшым СССР-ын восточный районлаштыже, нефтепровод ден нефтебаза-шамычын сетьым ышташ.

Шÿйым торашке шупшыктымашым иземдашлан лийын, утларакшым, Ивановский гай областьлаште торфяной промышленностьым шараш, тугак сланец использоватлымашым чыла мера дене вияндаш.

Кумышо пятилеткыште шÿйын подземный газификацийжым промышленностьын самостоятельный отрасльышкыже савырен чыла вид топливын газификацийжым да шÿйын подземный газификацийжым кумдан шараш. Нефтяной ден чисто-газовый месторождений гыч газ добычым кумышо пятилеткыште 3,5 гана кугемдаш. Донбассыште, Подмосковный бассейныште да СССР-ын восточный районлаштыже подземный газификацийын ятыр промышленный станцийжым ыштылаш да эксплоатацийыш пуаш, налме газым энергетикылан, химический промышленностьлан да коммунальный озанлыклан кучылташ. Магистральный газопровод-шамыч сетьым, эн ончычак Донбассыште, ыштыме дене коксовый ден доменный газ кучылтмашым развиватлаш.

Пенгыде топливым гидрироватлыме да тыгак газ гыч лийше вишкыде топливын синтезше основеш искусственный вишкыде топливо промышленностьым, эн ончычак Востокышто ышташ.

5 **Электрохозяйство** шотышто промышленностьын кугу кушмашыже ден электростанций-шамычын мощностьышт ситыдымын кугемме коклашке улшо частичный диспропорцийым пытараш, тидын дене электростанций-шамычын кушмышт промышленностьын кушмыжым веле огыл ончылтен кайже, но электрический мощностьын ятыр резервше ыштымым обеспечиватлыже. Тидын дене келшышын электростанций-шамычын общий мощностьыштым пятилетийыште 2,1 гана кугемдаш. Тепловой электростанций-шамыч строительствыште 25 тÿжем киловаттан да изирак ден средний электростанций-шамычым ыштымашке куснаш. Изи ден средний электростанций - шамычлан энгекым ыштен шолдра электростанций-шамыч дене увлекатлалтмым калык озанлыклан правильный огыл да осал улмылан шотлен осудитлаш. Районный тепловой электростанций-шамычын мощностьыштым кажне посна случайыште правительствын утверждатлаш. Эн у энергетический техникым, кÿкшö давлениййым да пар перегревым, у теплофикационный турбина-шамыч применитлымашым да электростанций ден сетевой озанлыкын тÿнг производственный процессын-шамыч автоматизацийым кумдан внедритлаш.

(Умбакыже вес номерыште лиеш.)

„Мосфильм"— Московский киностудийым да киностудийысе пашаенг-шамычым наградитлымаш

СССР Верховный Совет Президиум Московский киностудий — „Мосфильмым" шкенжын идейно-художественный да технический качествыж дене моткоч чапле улшо кинофильм-шамычым лукмыжлан Ленин орден дене наградитлыме нерген Указым луктын.

Тыгак СССР Верховный Совет Президиум Кинематографийын особо ойыртемалтше пашаенгыштым наградитлыме нерген Указым луктын.

Ленин орден дене 5 енгым, „Трудовое Красное Знамя" орден дене 36 енгым, „Знак почета" орден дене 97 енгым да „За трудовое отличие" медаль дене 1 енгым наградитлыме.

12 у шахта

Донбассыште, Уралыште, Подмосковный бассейныште да Союзын моло шӱ районлаштыже идалыкыште кокла шот дене 150, 200 да 300 тӱжем тонн мланде шӱм пуэн кертше 12 у шахта строительство тӱналеш. Кызыт шахта шамыч тенияк пашашке шогалшаш улыт.

Кӱкшӧ пашалектыш верч кучедалыт

Оршанка. Йытын заводысо пашазе-шамыч ВКП(б)-н XVIII-ше черетан с'ездшым кугу сенгымаш-шамыч дене вашлияш ямдылалтыт. Производствышто кӱкшӧ пашалектыш верч кучедалыт.

Нехорошковын сменыже ден Малининын сменыже коклаштышт социалистический договорым заключатленыт.

Нуно кажне сменыште йытын треста гыч 247 килограмм олмеш, 400 килограмм кужу мушым да 600 килограмм олмеш, 1000 килограмм кӱчык мушым пуаш обязательствым налыныт.

Соревнованийын результатше первой кече гычак пале лийын. Нехорошковын сменыже производственный заданийым 178 проц., Малинин сменыже 136 процент да Бородачева йолташын агрегатше заданийым 216 процентлан темен толын. Кужу мушым пидше Ушакова, Нехорошкова, Попова да молат ик сменыште кок гана пашапланым темат.

А. Герасимов.

ВЛКСМ XV областной конференций зал.

ВЛКСМ-ын XV-ше областной конференцийже пашажым пытарен

2-шо февральыште конференций Кондратьев йолташ ден Архипов йолташын заключительный мутыштым колышто. Тиддеч вара решенийым принимальлыш. Конференций ВЛКСМ Обкомын политический линийжым правильныйлан, практический пашажым удовлетворительныйлан призватлен.

2-шо февральыште эр да кас заседанийлаште, тугак 3-шо февральыштат эр да кас заседанийлаште конференций Обком Пленумын составышкыже тайный голосований ден сайлаш списокыш пурташлан кандидатур-шамычым обсуждатлен. Кас заседанийыште закрытый голосований дене пленумым, ревизионный комиссийым сайлыме. Закрытый голосований почеш пленум членлан 43 енгым, пленум членыш кандидатлан 7 енгым сайлыме.

3-шо февральыште кастене первой организационный пленум эртаралте. Пленум ВЛКСМ Обкомын бюро составшым сайлен. Бюро членлан Винокуров, Щербаков, Камелина, Смирнов, Алмакаев, Салмин, Ленский, Пинаев йолташ-шамыч да кандидатлан Костин, Бахтин, Музуров йолташ-шамыч сайлалтыныт. Пленум ВЛКСМ Обкомын первой секретарьжылан В. Н. Винокуров йолташым, кокымшо секретарьлан П. В. Щербаков йолташым, кумышо секретарьлан Е. А. Камелина йолташым сайлен.

Пленум отдел-шамычын заведующийыштым да редактор-шамычым утвердит лен. ОРКО заведующийлан К. М. Зинин йолташым, крестьянский молодежь отдел заведующийлан В. Ф. Смирнов йолташым, тунемше молодежь отдел заведующийлан П. А. Алмакаев йолташым, пионер отдел заведующийлан Ф. П. Бахтин йолташым, „Рвезе Коммунист" газет редакторлан К. А. Ленский йолташым да „Ямде лий" газет редакторлан И. М. Музуров йолташым утвердитлен.

ДЕПУТАТ-ШАМЫЧЛАН КУГУ ПОЛЫШ КӰЛЕШ

Марийский АССР Верховный Совет депутатлан сайлалтмекем, мыйын пашаш об'ектем адакат кугеме. Кызыт мыланем шошо агалан ямдылалтме пашам организоватлаш 5 ял советым пуэныт. Тиде ответственный пашаште мые шкемым депутат-комсомолка улмо лӱмем практически пашам дене ончыктем. Кызыт Кокшамарский ял совет деч моло вереже шошо агалан ямдылалташ виян пижыныт.

Но тидын дене пырля каласаш кӱлеш, верласе комсомольский организаций-шамыч мыланем йӧршеш огыт полшо. Звениговo райкомол да тудын секретарьже Кудрявцев йолташ мыйым мондаш тӱналын. Тудо мыланем полшымо шотышто верысе комсомольский организаций-шамычлан, тугак мыланемат ик гана нимогай указанийым пуэн огыл.

Чынжым, райкомол мыйым чылтак монден манаш ок лий. Теве кодшо райконный комсомольский конференцийыште лийын омыл гынат, мыйым пленум членлан сайленыт. Тидыже пеш сай паша. Но райкомол да тудын секретарьже Кудрявцев йолташ тидын нерген мыланем увертарен огытыл.

Тыге ыштыме олмеш, тудо конференций деч вара нимогай заданийым пудешгызе мыйым избачитальыйшамычын пашашт верген райкомолыш отчет дене ӱжыктен. Мыланем тунеммаштат полыш кӱлеш. Сандене полышым йодаш ВКП(б) райком секретарь Суворов йолташ дек да ВЛКСМ райком секретарь Кудрявцев дек ик гына велэ огыл обращатленам. Но конкретно полыш алят нигужечат пуалтын огыл. Пытартышлан ял совет председатель коммунистка Сорокина йолташ дечат, мыланем ик учительым прикрепитлаш шуко гана йодынам. Тудыжо кажне мимемлан тидым ышташ обещатла, а чынжым конкретно вимат ыштен огыл. Декабрь тылзыште тиде вопрос денак Обкомол секретарь Кондратьев йолташлан письмам колтышым, тудат нимогай ответым ыш пу.

Комсомолка - депутатшамыч комсомольский руководитель-шамыч деч эреак полшен шогаш требоватлат. У руководящий составлан тидым шотыш налман.

Ласточкина П. Ф.— МАССР Верховный Совет депутат.

Капиталистический эллаште

Нью-Йоркыште антиитальянский демонстраций

Нью-Йоркышто итальянский консульство лишан антифашистский демонстрацийыште 10 тӱжем наре енг участвоватлен. Демонстрант-шамыч Испанийыште итальянский интервенций ваштареш протестоватленыт да республиканский Испанийыш США гыч оружийым нангаяш чарымым отменитлаш требоватленыт.

Чехословакийлан англо-французский заем

Английский иностранный паша министр Галифакс, Лондонысо французский посол Корбен да чехословацкий полномоченный Поспишил чехословацкий правительствылан Англия ден Францийын финансовый полышышт нерген келшымашлан подписатленыт. Тиде келшымаш почеш, 2 февральыште английский правительство ожно Чехословакийлан пумо 100 миллион фунт стерлинговым английский банклан тӱлаш правительствым уполномачиватлыше законо-проектым парламент гыч пенгыдемдаш пуэн.

Франко Германийыш колташлан шийым реквизироватла

Париж Эспань агентство. Франколан ыштыме пашаже верч да оружийым колтымыжо верч Германийлан тӱлашлан мятежник-шамыч частный енг - шамычын шийыштым реквизироватлат манын увертара.

Юнкор серыш почеш

1939 ий 2 январьыште „Рвезе Коммунист" редакцийышке пурышо „Комсомольский организаций пашам начар ышта" вуймутан юнкор И. Рыбаковын возымо статьяжым ВЛКСМ Йошкар - Ола горкомыш терган колтымо ыле.

Тиде статьям терген налын, тыге увертарат: радиокомитет пеленсе первичный комсомольский организаций секретарь П. И. Иванов отчетно-выборный погынымашын решенийжым да ВЛКСМ ЦК-ын IV ден VII пленум-шамычын решенийыштым шуктыдымылан, йӱмаш факт - шамыч дене миритлен илымыжлан да шкежат тышке варналтмыжлан секретарь паша гыч корандыме да выговорым пумо.

Отв. редактор— К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Иошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, комната № 70, телефон № 90.

Упол. Главлита Мар. АССР А—102. Иошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.